Dilsiz
Ulus
Ölüdür.

NARTLARIN SESİ

YIL : 1
SAYI : 2
Fi. : 5 TL.

OKUYUCUYA

Khaseyko Mehmet

Kültürel değerlerimizin yaşatılması, geliştirilmesi yönündeki demokratik taleplerimizi daha geniş kitlelere ulaştırmak, Demokrasinin güçlenmesi ve geliştirilmesi yönünde genelde verilen mücadeleye toplumun katılımını sağlamak umuduyla başladığımız yayınımızın ikinci sayısında yine beraberiz...

Birinci sayımızın kimi eksiklikleri vardı muhakkak.

İlk sayımız sayısal olarak yetmediğinden her yere ulaştıramadık. Ulaşabildiğimiz yerlerden yankılanan sesi, gelen eleştiriler bize güç kattı.

Eleştiri ve önerilerinize olanaklar ölçüsünde uymaya çalıştık; genellikle köylerimizden aldığımız sayfaların çoğaltılması isteğine bu sayımızı iki katına çıkararak isteklerini yerine getirmeye çalıştık. Adet olarak yetmediği ve kimi bölgelere ulaşmadığı için gelen mektuplara bu sayımızın adedini çoğaltarak ve postalama işlemine daha bir önem vererek cevaplamaya çalıştık. Çoğunlukla ulaşım aksaklıkları konusundaki şikayetler abone olmayan okuyucularımızdan geldi. Bu aksaklıkların giderilmesi ve Bültenimizin zamanında elinize geçmesini sağlamak için okuyucularımızın bize yazarak abone işlemlerini tamamlatmaları daha sağlıklı dağıtım olanağı sağlamış olacaktır.

Eleştiri ve önerilerinizin «OKUYUCU MEKTUPLARI KÖŞESİ» ne aktarılabilmesi, daha yararlı sonuçlar vermesi bakımından yazılı iletilmesini bekliyoruz.

Bu arada kimi arkadaşlarımızın gönderdiği «Köy İncelemeleri-Çeviri-Öykü-Şiir» lerine olanaklarımız ölçüsünde yer vermeye çalıştık. Katkılarına içtenlikle teşekkür ediyor, yeni yapıtlarını bekliyoruz.

Bu sayımızda gelişen toplumsal olayların yanısıra, bir gurup Çerkes arkadaşımızın KUZEY KAFKASYA ya yaptıkları yirmi günlük gezilerini, Kuzey Kafkasya'yı daha sağlıklı tanımak, ayrı topraklarda yaşayan ayni kültür ve toplum kökenli kişilerin yaşam farklılıklarını, kültürel değişim ve gelişmeleri dile getiren «KUZEY KAFKASYA'DA 20 GÜN» başlığı altında yayınlamaya başlıyoruz. Köylerimizin kültürel - sosyal ve ekonomik sorunlarını dile getiren köşemizde; kültürel ve demokratik etkileşmeye katkıda bulunmak amacıyla «KÖY İNCELEMELERİ» yayınına başlıyoruz.

Bundan sonraki yazılarımızın daha sağlıklı olması bakımından yazılı eleştiri ve önerilerinizi - Köy incelemelerinizi - Şiir - Öykü - Çeviri ve düşünsel yazılarınızı bekliyoruz.

Üçüncü sayıda beraber olmak umuduyla, kalın sağlıcakla...

Yahyabey Köyü gençleri başlıkla mücadele kampanyası açtı

BAŞLIK (VASE)'LA MÜCADELE KAMPANYASINI DESTEKLİYORUZ

Yukarıda küpürünü verdiğimiz sorun, Yahyabeylilerinin değildi yanlızca. Evet tüm Uzunyayla'nın Adiğe köyleri içinde geçerli.

Köy gençleri başlık parasını bir araya getiremediklerini ve bunun sonucu olarak kente göç ettiklerini belirtiyorlar. Kente gitmek sorunları çözümlüyor mu? Yabancı oldukları kent insanının sorunları onları beklemekte. Ev kirası, elektrik-su parası kısaca geçim sıkıntısı. Ve en önemlisi köy ve kent insanın farklılık gösteren sosyo-kültürel yapıları arasında bocalamaları. Ve bu sorunlar arasında kurulmuş sağlıksız yeni kent ailesi. Bir çoklarının kaderimiz dediği bu durumun Yahyabeylilerin gösterdiği gibi bir birliktelikle üstesinden gelinebilir ancak.

Çilekeş Uzunyayla halkı büyük göçten sonra Uzunyayla'nın çorak topraklarına Osmanlı İskan politikasının bir sonucu olarak yerleştirilmişlerdi. Bu kurak topraklarda zaman geçtikçe daha da zorlaşan ekonomik koşullar Uzunyayla halkını kentlere ve yeni bir iş kapısı olan Almanya'ya gitmeye zorlamıştır. Almanya ve kentlerde ağır koşullar altında çalışan, fazla mesai yaparak yemesinden, içmesinden kısarak bir araya getirdikleri parayı tekrar döndüklerinde yüksek başlık fiatlarına yatırıyorlar. Bu durumda aileler arasında «Falancanın kızı altmış bine gitti. Benim kızımın ondan aşağı yanı var mı? Ben kızımı yetmiş binden aşağı vermem.» gibi utanç verici söz yarışlarını başlattı. Köy gençlerini zor duruma düşüren bu kınadığımız çağ dışı geleneğe Yahyabey'liler sağlıklı bir birliktelikle göğüs gererek diğer köylere örnek gösterilecek bir mücadele vermektedirler.

çevirdiğini söylediler. Yahyabeyli gençler adına konuşan Nevzat Taş, bu konuda şunları söyledi:

-"Kayseri'nin diğer kesimlerine oranla Uzunyayla'da başlık fiyatları görülmedik düzeye ulaştı. Fiyatlar şu anda 60-100 bin lira arasında oynuyor. Evlilik çağına gelmiş gençlerin çoğu, başlık parası kazanabilmek için yurdunu yuvasını terkedip büyük şehirlere akın ediyor. Biz köy gençleri olarak muhtarımızın da desteği ile başını alıp giden, başlık paralarının kaldırılması için çaba harcayacağız. Başlık parası ödeyemeyen arkadaşlarımıza gerekirse gönül verdikleri kızı kaçırmayı bile göze alacağız."

Bütün Adiğe köylerine örnek gösterilecek bu çağdaş hareketi içtenlikle destekliyoruz. Bu şorunlarla karşı karşıya olan bütün köy ve dernekleri Yahyabey'li gençlerin mücadelelerini desteklemeye ve yörelerinde çağdışı olan «VASE» sorununa karşı aynı birliktelikle mücadele vermeye çağırıyoruz.

KUZEY KAFKASYA GEZİ İZLENİMLERİ YİSMEYL ÖZDEMİR'İN KALEMİNDEN ANAYURTTA YİRMİ GÜN ADIYLA DÖRDÜNCÜ SAYFADA

ANKARA KUZEY KAFKASYA HALK KÜLTÜR DERNEĞİNDE YENİ ÇALIŞMA DÖNEMİ BAŞLARKEN

Yeni çalışma dönemine ilişkin A.K.K. H.K.D. Başkanı **F. Huvaj**; görüşlerini şöyle açıkladı.

Kasım ayı başında TSEY Mahmut Özden'i anma gecesi ile Derneğimiz 1978-1979 çalışma dönemine girmiş bulunuyor. Bu çalışma dönemine girerken bir önceki çalışma döneminin kısa bir değerlendirmesini yapmak ve bu deneyimden yeni çalışma döneminde yararlanmak gerekiyor.

1978-1979 çalışma dönemi, dernekte demokratikleşme sürecinin üye tabanından yönetim düzeyine deyin somut olarak hayata geçirilmeye başlandığı bir yıl olarak nitelenebilir. Bu dönemde yaşanan demokratik etkileşme ortamı hem çalışmalara daha çok üyenin katılmasını, hem de daha verimli ve yararlı çalışmaların planlanmasını ve başlatılmasını sağladı.

Bu dönemde çalışmalar genellikle kol faaliyetleri şeklinde sürdürüldü. Yalnız yönetim organları değil, çalışma kolları da her alandaki istekli üyelerin oylarıyla, serbest seçim yoluyla oluşturuldu. Tabii buna bağlı olarak kolların ve organların çalışmaları da demokratik kurallara göre yürütülmeye çalışıldı. Kısaca bu dönem her alanda demokrasinin merkeziyetçi olmaksızın somut olarak hayata geçirildiği bir dönem oldu.

Öyle anlaşılıyor ki, bu dönemde demokratik bir işleyişin yararlı olduğu iyice kavrandı. Bunun yanısıra merkeziyetçi olmayan salt demokratik işleyişin bazı eksiklikleri de görüldü ve demokratik merkeziyetçi bir işleyişin daha verimli bir çalışma biçimi olduğu kanısını güçlendirdi ve yaygınlaştırdı. Gerçekten de merkeziyetçi olunmaması nedeniyle geçen dönemde yapılabilecek birçok işin yapılamadığını, ya da istenilen düzeyde gelişemediğini söylemek olasıdır. Ama bu demokratik işleyişin ilk kez başlatıldığı bir dernekte doğal karşılanmalıdır.

Yeni çalışma döneminde demokratik işleyiş merkeziyetçi yanıyla birlikte uygulanmaya çalışılacaktır. Bu uygulamaya ve yeni çalışma dönemine girerken başlıca güç kaynaklarımız ve güvencelerimiz şunlar olmaktadır.

1. Bütün çalışmaları, toplumun kültür düzeyini yükseltmek, kültürümüzü yok olmaktan kurtarma ve geliştirme amaçlarına katkısı ve uygunluğu açısından değerlendirme, demokrasiye inancımız, bu konuda elimizden gelen herşeyi yapma anlamındaki **samimiyetimiz**, her türlü eleştiriyi ve öneriyi saygıyla karşılama ve değerlendirmeye hazır ve istekli olma anlamındaki **açıkyüreklilіğimiz ve gerçekten demokratlığımız**, kısaca bu çerçevedeki kendimize güvenimiz ilk temel güç kaynağımız olmaktadır.

2. Derneğimiz üyelerinin, en azından büyük çoğunluğunun bu derneğe birilerinin etkisi ve baskısıyla veya birtakım geçici günlük heveslerle değil, gerçekten bu derneğin amaçlarını benimsiyerek, bu amaçların gerçekleşmesine olanakları ölçüsünde hatta olanaklarını zorlayarak katkıda bulunmayı görev bilerek üye oldukları, görev ve sorumluluklarının bilincinde oldukları, samimi, kararlı ve demokrat olduklarını bilmek önemli bir güç kaynağımız, ve güvencemiz olmaktadır. İnanıyor ve güveniyoruz ki her üyemiz verilen her görevi içtenlikle kabul edecek ve yerine getirecektir. Hatta görev verilmesini beklemeden kendi ilgi alanında, yetenekleri ve olanakları ölçüsünde mutlaka görev isteyecektir. Her üyemiz gerek önerileriyle, kararlarımızda, gerekse tüm güçleriyle uygulamalarda etkin olacak, yanlış uygulamaları eleştirerek düzeltecektir.

3. En genel ve en sağlıklı güç ve güvence kaynağımız ise kültürel değerlerimizin yaratıcısı ve bu değerlere içtenlikle bağlı olan hemşerilerimizdir. Hemşerilerimiz, kendisine ulaşan çalışmalarınızı beğenirse destekleyecek, beğenmezse desteklemeyecek veya eleştirerek bizi uyaracak ve düzeltecektir.

Bu çalışma döneminde yapılması gereken her iş değil, yapılması gereken işlerden bu yıl içinde ve olanaklarımız ölçüsünde yapılabilecek olanlar programa alınmıştır. Çalışmalar başlıca birkaç grupta toplanmıştır. Bunlar kısaca şunlar olmaktadır.

1. EĞİTİM - SEMİNER VE KONFERANS ÇALIŞMALARI :

Gerek K. Kafkasya kültürü, gerekse demokratik çağdaş genel kültür açısından üyelerimizin bilgi düzeylerini yükseltmeyi, üyelerimize araştırma, inceleme ve kitle önünde bir fikri savunup ikna edebilme alışkanlığı kazandırmayı amaçlıyan bu çalışmalar her ayın üç cumartesi akşamını dolduracak biçimde planlanmıştır. Seminer hazırlama görevi istekli üyeler arasında yönetim kurulunca bir veya ençok üç kişiye verilmekle denetlenmektedir. Gerek seminer hazırlama isteğinde bulunma, gerekse seminerleri izleme, sorular sorma, açıklayıcı bilgiler verme biçiminde üyelerimizin daha geniş ve aktif katılımıyla bu çalışmalar daha yararlı ve verimli biçimde gelişebilecektir. Seminer ve konferans konuları aylık olarak ayrıca duyurulmaktadır.

2. HALK MÜZİĞİ ÇALIŞMALARI :

Halk Müziği topluluğumuz geçen çalışma döneminde anayurt kuzey Kafkasya'da üretilip geliştirilen halk müziğimizden yirmiye yakın parçayı çok sesli diyebileceğimiz ölçüde (2-3 sesli) sanatsal özelliğini bozmadan seslendirdi. Özellikle kültür gecesinde seyircilerin, dinleyicilerin büyük ilgisi ve beğenisiyle karşılandı. Bu dönemde koro elemanlarının gerektiğinde sanatsal açıdan bir hayli ağır olan parçaları da ustalıkla seslendirebileceği görüldü. Bu anlamda koronun başarılı olduğunu belirtmek gerekir. Ne var ki böyle yetenekli bir kadronun yapabileceği ve yapması gereken daha önemli işler de vardır. Zira bir bakıma geçen yıl yapılan iş nihayet bir taklit olarak da görülebilir. Oysa asıl önemli olan yapılmışı yinelemek değil yeni ürünleri oluşturabilmektir. Yeni ürünler derken bu aşamada yeni bestelerin beklendiği anlamı çıkarılmamalıdır. Yeni besteler yapan arkadaşlarımız da çıkabilir. Hatta çıkmaktadır. Ve bu sevindirici bir gelişmedir. Ancak yeni ürün derken şimdilik beklenen bu değildir.

Bilindiği gibi büyük göçten önce Kuzey Kafkasya'da üretilen kültür ürünleri özellikle manevi kültür ürünleri yazıya geçirilerek korunamamıştı. Bunlar daha çok sözlü kültür ürünleri biçiminde yaşamaktaydı. Bilindiği gibi bu kültür ürünlerini bilen ve taşıyan Çerkesler büyük bir çoğunluğu *1864'te çeşitli baskılarla* muhaceret yaşamına itilmişlerdi. Dolayısıyla sözlü kültür ürünlerimizin de daha az bir bölümü Anayurtta kalmış oldu. Anayurtta kalan ürünler büyük ölçüde derlendi, değerlendirildi, geliştirildi. Ama muhaceretten hemen hemen derlenen ve değerlendirilen kültür ürünümüz hiç yok ya da hiç yok denecek kadar az. İşte koro elemanlarımızı bekleyen en önemli ve en değerli görevlerden biri de bu olmaktadır.

Halk Müziği Koromuz bu yıl Anayurt kökenli yeni parçaları ustalıkla seslendirmenin yanısıra hiç değilse müzik ürünlerinin derlenmesi çalışmalarını da başlatacaktır. Gerek derlenen bu ürünleri geliştirerek, gerekse Anayurt kökenli gelişmiş müzik ürünlerini özellikle ve öncelikle dinleyiciye sunmayı görev sayacaktır. Kültürümüzün yaşatıldığı yakın köylerimizi ziyaret ederek müzik bantları hazırlayarak Ankara'da, öteki bazı kentlerde düzenlenecek olan kültür gecelerinde ve yakında başlatılabilecek olan geleneksel Maltepe gecelerinde çalışmalarını sergileyecektir. Özellikle derleme konusunda tüm üyelerimizin ve halkımızın yardımları ve ilgileri bizlere güç katacak çalışmalarımızı hızlandıracak ve yükseltecektir.

3. TİYATRO ÇALIŞMALARI :

Tiyatro toplumsal etkileşmede büyük işlevi bulunan önemli bir sanatsal etkinliktir. Bu etkinliğin kullanılması kuşkusuz yetenek, bilgi, olanak ve disiplinli bir grup işidir. Bu nedenle tiyatro genellikle profesyonel ve entellektüel bir uğraşı olarak bilinir. Ama artık tiyatro büyük ölçüde profesyonel ölçüleri de taşabilmiştir. Hele hele entellektüel bir uğraşı olmaktan tümüyle uzaklaşmıştır. Tiyatronun toplumsal işlevi bugün amatör kadrolarla da sürdürülmektedir.

Tiyatro topluluğumuz geçen dönemde sözü edilebilecek önemli olanaklar sağlanamadığı halde beklenmiyen bir başarı gösterdi. Ve bu alandaki çalışmaların daha da gelişebileceği yolunda büyük umutlar verdi. Bu dönemin ürünü olan **İstanbul Yolculuğu (İSTAMBILAK'O)** adlı dört perdelik müzikli oyun profesyonellere taş çıkartacak bir ustalıkla sahnelendi. Bu oyun olanaklar ölçüsünde **İstanbul**'dan sonra **İzmir, Samsun** ve **Antalya**'da gösterilmeye çalışılacaktır.

(Devamı Sayfa 8'de)

Ankara Kuzey Kafkasya Halk Kültür Derneği Tiyatro ve Koro Topluluğu 16 Aralık'ta İstanbul'da

Ankara K.K.H.K. Derneğinin Halk Müziği korosu ve Tiyatro gurubunun yer alacağı **«KÜLTÜR GECESİ»** 16 Aralık'ta 1978 Cumartesi akşamı saat 20.00'de İstanbul'da Tepebaşı - Kazablanka salonunda yapıldı.

İstanbul K.K.K. Derneğinin çağrısı ve organizesi ile yapılmış olan gecede Ankara KKHK Derneği Halk Müziği korosu Kuzey Kafkasya'da geliştirilen Kafkas Halk müziğinden örnekler sunuldu. Çok sesli olarak çalışan koro yurt ve insan sevgisini dile getiren şarkıların yanısıra, toplumsal ve sosyal içerikli şarkılarda sundu.

Derneğimiz korosu Ankara'daki Gecede

Gecede tiyatro gurubu **Akhsıra Zalımhan**'ın kaberdeyce olarak yazdığı (Yistambılako) **İstanbul Yolculuğu** adını taşıyan oyunu sergiledi.

Oyun 16 - 17 Haziran tarihlerinde Ankara'da düzenlenen Kültür gecesinde geniş bir halk topluluğu tarafından ilgiyle izlendi. Oyun tarihsel bir gerçeği vurguladığından seyircilerini kazandı. Oyun daha çok Kuzey Kafkasyalıların Anayurtlarından uzaklaştırılışını dile getiren toplumsal ve tarihsel bir dram niteliğindedir. Ayrıca büyük göçün olmasında Çarlık Rusyasının baskıları yanında, pek üzerinde durulmayan göçün başka nedenlerine de dikkati çekmektedir. Osmanlı İmparatorluğunun propogandaları, Çerkes Feodal beylerinin tavırları ve halkın temiz dinsel inançlarının nasıl istismar edildiği vurgulanmaktadır.

Gecede ayrıca Kabardey Balkar Özerk S. S. Cumhuriyeinin ünlü folklör opluluğu olan **«Kabardinka»** nın folklör göserilerini içeren renkli, orjinal bir film de gösterildi.

K. KAFKASYA GEZİ İZLENİMLERİ İSTANBUL'DA ANLATILDI

Ağustos - Eylül aylarında 20 günlük K. Kafkasya'ya yapılan gezi izlenimlerini geziye katılanlardan Ankara KKHK derneği başkanı **Fahir Huvaj** 29 Ekim 1978 günü İstanbul K. Kafkas Kültür Derneği'nin lokalinde yapılan toplantıda üyelere anlattı. 5 saat süren toplantı kalabalık dinleyici tarafından izlendi. İzlenimlerin anlatılması ve soruların yanıtlanması biçiminde süren toplantının K. Kafkasyayı daha iyi tanımak bakımından yararlı olduğu belirtildi.

Mahmut Özden Anma Gecesi Düzenlendi

Anılarımızı alabildiğine kazanan Cumartesi gecesini bütün tazeliği ile bir kez daha yaşadık. Filizlenmekte olan demokratik mücadelemizin kurşunlandığı bu gecede arkadaşımızı yitirmenin acısı yanısıra kültürel değerlerimizi yaşatma ve geliştirme, demokrasi mücadelesinde önümüze konan tüm engellere karşı gelebileceğimize olan inancı, gücü içimizde duyduk.

Tsey Mahmut Özden'i anmak amacıyla acı olayın birinci yılını tamamladığı 4 Kasım 1978 Cumartesi gecesi **Ankara Kuzey Kafakas Halk Kültür Derneği** tarafından düzenlenen anma gecesine katılım için tüm derneklere birer çağrı yapıldı. Dernekte yapılan anma gecesinin yanısıra aynı gün Mahmut Özden'in ailesi ziyaret edildi, ve toprağa verildiği Çaldere (Dereçerkes) köyünde mezarı başında anıldı.

Dernek salonunda düzenlenen anma gecesine üyeler ve misafir dernek temsilcileri aynı duyguları paylaşarak çoğunlukla katıldılar. A.K.K.H.K. Derneği başkanı **F. Huvaj** günün önemini ve yeni çalışma dönemine ilişkin tasarımları içeren açış konuşmasından sonra **Yönetim Kurulu** ve **Gençlik Kolu Üyeleri, Mahmut Özden**'in kişiliğini anlatıp, olayın değerlendirilmesini yaparak, şiirler okudular. Üyelerden **Doğan Özden**'in **Mahmut** için yazıp bestelediği **GİBZE** (Ağıt) dinleyicileri etkileyici nitelikteydi.

Gençlik Kolunun günlük dergi ve gazetelerden olayı anlatan bölümleri derleyerek yazı ve resimlerle oluşturduğu duvar düzenlemesi anma gecesine katılan üye ve misafirlerce ilgi ile izlendi.

Derneği temsil etmek üzere Balıkesir'e giden 4 üyemizde 5 Kasım Cumartesi günü İzmir, Bursa, ve İzmit'ten gelen temsilcilerle birlikte Mahmut Özden'in ailesini ziyaret ettiler. Çeşitli Dernek üyelerinden oluşan bu grup adına seçilen sözcü **Nihat Bidanuk yaptığı konuşmada ailenin tüm duygularını ve acılarını hepimizce paylaşıldığını Adığece anlattı.**

Daha sonra Aile-köy halkı ve kişisel katılımlarla büyüyen grup Mahmut Özden'in yattığı topraklara-Köyüne giderek mezarı başında saygı duruşunda bulundu. Burada bir konuşma daha yapan sözcü **«Kültürel değerlerimizin yaşatılması ve geliştirilmesi doğrultusundaki demokratik mücadelemizin bu tür çirkin olaylarla hiç bir şekilde engellenemiyeceğini, yepyeni bir güçle, daha büyük bir inançla bu mücadeleyi yürüteceğimizi ve bu mücadelede Kuzey Kafkasya Kültür Derneklerinin işlevine karşı olanlarla uzlaşmazlığımızı dile getirerek birlik ve dayanışmamızın her ortamda bugünkünden daha ileri nitelikte ve etkinlikte olmasına ilişkin istemlerimizi dile getirdi».**

Mahmut Özden arkadaşın demokratikleşme mücadelesinin geliştiği bir K.K. H.K. Derneğinden çıkışı sırasında öldürülmesinin anlamını düşünmek, bilmek gerekir. Bu bilinçle ve sorumlulukla hareket etmek onun anısına en büyük saygı olacaktır.

Yayınlarda Biz...

Bültenimizde Türkiye ve Dünya genelindeki Basında K. Kafkasyalıları özelinde ve genelde ilgilendiren yazı ve yorumları aktararak hakkımızda başkalarının neler düşündüğünü ve bizi nasıl tanıdıklarını okurlarımıza aktarmaya çalışacağız. Bu nedenle okurlarımızın elde ettikleri yazıları zaman zaman bize ulaştırmalarıyla daha somut değerlendirme olanağı bulacağız.

Bu sayımızda Çarşaf Dergisi'nin gerçek dışı saptırıcı ve Çerkesleri küçük düşürücü olarak yayınlamış olduğu yazıyı aktarıyor ve bu tür yayınların toplumlar arasında ayrıcalık yaratan ve Halkların kardeşliğini aleyhte tahrik edici yayınları şiddetle kınıyor ve karşısında olduğumuzu bildiriyoruz.

Çarşaf Dergisi 9 Kasım 1977 tarih ve 46. sayıda çıkan yazı:

«Çerkes Dershanesi
Üç aylık yabancı dil dersleri başlamıştır.
En güvenilir hocalar nezaretinde titiz çalışma...

Argonun bütün incelikleri...
En yakası açılmadık küfürler...
Kadırgalı siyan uçkur sahibi
Üstad Palabıyık Hamdi'nin gözetiminde yakından döğüş, uzaktan sövüş taktikleri...»

Ankara Kuzey Kafkasya Halk Kültür Derneği'nin Çarşaf Dergisine bu tür yayınından dolayı gönderdiği kınama yazısını aynen aktarıyoruz.

«9.11.1977 tarih ve 46 sayılı Çarşaf Dergisinin arka kapağında yer alan 'Çerkes Dershanesi' başlıklı duyuru Halkımızın kin ve nefret duygularını kamçılayan bölücü ve tahrik edici nitelikleri ile basın ahlakı ve derginizin demokratik işlevi ile bağdaştıramadığımız çağdışı, çirkin bir yayın örneği olmuştur.

Söz konusu yazı 'Argonun bütün inceliklerinin', 'Yakası açılmadık küfürlerin' 'Yakından döğüş' ve 'Uzaktan sövüş' taktikleri'nin Çerkes Dershanesinde öğretildiği duyurulmakla Çerkesleri küçük düşürmekte, Çerkeslere gerçek dışı itham ve iftiralar yöneltmekte, Çerkeslerin manevi şahsiyetini rencide etmekte, böylece Çerkesler üzerinde büyük göç felâketine uğratıldığı 1864 yılından bu yana çeşitli baskılarla yaratılan eziklik pekiştirilerek sürdürülmektedir.

Bu amaçla kasıtlı olarak yapılmış olduğunu temenni etmemekle birlikte böylesi kötü sonuçlara hizmet ettiği açıkça belli olan bu yayın ve gülmece basının önde gelen temsilcilerinden biri olarak takdir ettiğimiz derginizi şiddetle ve nefretle kınamak zorunda kaldığımızı bildirir, yapılan bu haksız ve çirkin yayının gelecek sayının aynı yerinde düzeltilmesi için duyarlılığınızı bekler, Halkların küçük düşürülmesi çabalarının hiç kimseye bir yarar getirmeyeceği inancında olduğumuzu belirtmek isteriz.»

Şimdi herbirimiz O'nun acısını yüreğimize gömerek çalışmalarımızı daha kararlı ve daha etkin yürüteceğimiz inancındayız.

GEZİ İZNELİMLERİ

20 gün... Çok kısa bir süre, Anayurt için. Hele 114 yıllık muhaceret yaşamı karşısında o denli kısa ki, göz açıp kapama süresi bile değil... Ama bu kadar kısa sürenin anıları ve izlenimleri öylesine yoğun. Tatlı ve canlı ki anlatmak pek kolay değil. İnsan adeta kıskanıyor. Titriyor üstüne, yaşadığı gördüğü gibi aktaramamak kaygısı duyuyor. O kısa süreyi tüm canlılığı ile, heyecanıyla bir film makinası gibi hatta daha da ayrıntılarıyla yansıtmak istiyor. Ne var ki buna imkân olmuyor. Bunun için çok güçlü usta bir sanatçı ve gözlemci olmak gerektiğini düşünüyor. İnsan, ya da gelişen tekniğin son harikası olan araç ve gereçlerin yardımını istiyor. Sözün kısası Anyurdu anlatmak ne mümkün, ne de yeterli... görmek gerek, yaşamak gerek.

Doğa ile mitolojinin, tarih ile kültürün, insanlığın, kardeşliğin, uygarlığın kucak kucağa boy verdiği bir ülke Kafkasya... Anayurdumuz... ve «hergün doğan güneşin ilk aydınlattığı yerlerden biri» Ama pek çoğumuz için yine de alacakaranlık bir köşe. Güneş henüz yeterince aydınlatamadı bize Anayurdumuzu. Bizi muhaceret yaşamına mahkûm edenler, karanlık örtülerle gizlediler öz çocuklarından onu.

Köyünden ayrılıp kente, kentinden ayrılıp başka bir kente giden insanı gurbet kuşu sayar kalanları... gurbet şarkıları, gurbet türküleri söylenir bunun için. 114 yıl sonra görüldüğünde Anayurt, gurbetin, muahceretin acısı daha bir ağırlaşır yüreklerde. Ve gurbet şarkıları, acıklı ağıtlar daha bir anlam kazanır. Anayurt kavramı daha bir kutsallaşır., daha bir bilinçle kavranır.

Kuzey Kafkasyanın üzerinde yakın zamana kadar karanlık bir örtü vardır. Bu örtü her geçen gün biraz daha kalkıyor, kaldırılıyor. Kuşkusuz bizim de görevimiz karanlık örtüyü biraz daha kaldırmaktır, gerçeği biraz daha ortaya çıkarmaktır. Bunun için görüp öğrendiklerimizi olduğu gibi anlatabilmek aktarabilmek yeterlidir.

Bu yazı dizisine amacımızda bu olacaktır. Gezip gördüklerimizi konuşup anladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı bir fotoğraf makinesi objektifliğiyle, olduğu gibi yalın bir anlatımla yansıtmak... bu çerçevede bize ulaşacak soruları da yanıtlamak amacındayız, sorularınızı bekliyoruz.

KAFKASYA'YA NASIL GİTTİK

Anayurdunu, atayurdunu sevmeyen merak etmeyen bir toplum, toplumdan biri düşünülebilir mi? Düşünülemez elbet... Bizlerde bu muhacirlerdeniz. Anayurdunu merak eden, ona özlem duyan muhacirler... Merak, özlem, sevgi doluyuz; çağdaş, köklü kültür değerlerine, atayurdumuza.. gidip görmek, yaşamak istiyoruz. Anayurdumuz karanlık örtüler içinde, uzakta...

Kafkasya gerçi Türkiye'de yaşayan Çerkesler için kapalı kapılar ardında bir ülkedir ama bir çok ülke için bu arada Ürdün ve Suriye için çoktandır böyle değil artık. Amerika'dan Avrupalardan akın akın turist kafileleri gidiyor Kafkasya'ya. Ürdün ve Suriye'den gidenler de gittikçe artıyor.

ANA YURTTA 20 GÜN

Yismeyl Özdemir

Kabardey - Balkar Ö.S.S. Cumhuriyetinin Başkenti Nalçık şehrinden bir görünüş.

Suriye'li arkadaşımız Nihat Bidanuk 1975 yılında bir arkadaşının konuğu olarak gitmişti Kafkasya'ya. Anıları ve izlenimleri röportaj biçiminde Yamçı Dergisinde de yayınlanmıştı (Sayı : 2 - 6).

NALÇİK'TE BİR ÖRGÜT : «ANAYURT DERNEĞİ»

Nalçik'te bir örgüt var : «Dış ülkelerde ki Soydaşlarımızla Kültürel İlişkiler Kurma Kurumu **(Anayurt Derneği)»** Bu dernek tüm Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği (S.S.C.B.) çapında aynı adla merkezi olarak kurulmuş bir örgütün Kabardey - Balkar Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (K.B.Ö.S.S.C) şubesi oluyor. Bilindiği gibi S.S.C.B. de yaşayan Halklardan pek çoğunun yurt dışında da uzantıları, soydaşları var. Onlarla kültürel ilişkiler kurmak doğal bir ihtiyaç. İşte «Anayurt Derneği» bu ihtiyacı karşılamak üzere merkezi olarak kurulmuş. Her Halk, Her yönetim birimi dış ülkelerde yaşayan soydaşları ile kültürel ilişkiler kurmak üzere Bölgesinde bu derneğin bir şubesini açabiliyor ve belirli ortak ilkeler çerçevesinde çalışmalarını sürdürebiliyor.

Nalçik'taki «Anayurt Derneği» on yıldan fazla bir süredir. Ürdün ve Suriye»de Çerkesler'le ilişki içinde. Turist grupları çağırıyor, gruplar gönderiyor, öğrenciler çağırıp üniversitede öğrenim görmelerini sağlıyor. Araştırmacılar, folklör ve müzik toplulukları yazarlar, ozanlar gönderiyor. Suriye ve Ürdün'lü Çerkes lerlede geniş kapsamlı kültürel alışverişlerde bulunuyor. Türkiye ile SSCB arasında sağlıklı ilişikler bulunmadığından «Anayurt Derneği» de doğal olarak Türkiye'deki Çerkesler'le bu ölçüde ilişkiler kuramıyor.

«Anayurt Derneği» 1975 de Kafkasya'ya giden Nihat Bidanuk arkadaşımıza, Türkiye'deki Çerkeslerden bir gurubu Kafkasya'ya davet etmek istediklerini belirttiler. Bu görüşme üzerine 1977 yılının ilk aylarında SSCB Konsolosluğuna giderek gidişle ilgili anket formlarını doldurmamız ve gerekli evrakları hazırlamamız bildiriliyor. Biz de gerekeni yapıyor ve hareket zamanını sabırsızlıkla bekliyoruz.

Herbirimizin özel sorunları var. **Yismeyil Özdemir,** Elazığ'da avukat. **Huvaj Fahri** Ankara'da Memur, **Meşfeş'u Necdet** İskenderun'da tabip. Hepimiz devlet memuruyuz. Belirli zamanlarda ancak gidebiliriz. O zamanlara rastlatılmazsa gidişimiz, gidememekten kaygılıyız. Müracaat formlarında, evraklarımızda ve davet biçiminde sonradan ortaya çıkan bazı eksiklikler ve yanlışlıklar nedeniyle gezimiz geciktikçe gecikiyor.

Nihayet 1978 Mayıs'ında davetiyelerimiz geliyor. Sevinçten, heyecandan uçuyoruz. Ağustos ayında gitmeye karar veriyoruz. Ama herbirimiz ayrı birer köşede özel sorunlarımızla uğraşıp duruyor. bir türlü bir araya gelip hazırlıklarımızı görüşemiyoruz. Ağustos başlarında buluşup hazırlıklarımızı yapıyoruz. Hazırlık sırasında askerlik. Pasaport, döviz, vize... Bir yığın sorunla karşılaşıyoruz. Günler geçiyor ve Kafkasya'ya gidememe olasılığı sevincimizi hemen üzüntüye çeviriyor. Güç belâ engelleri aşıyor son anda vize işlemlerimizi tamamlayarak Ankara'dan yola koyuluyoruz. Yine Arkadaşının davetlisi olan **Nihat Bidanuk** ile dört arkadaş Kuzey Kafkasya gezimizin başlangıcındayız. 21.8.1978 Pazartesi günü saat 10.30'da Esenboğa'da bizi uğurlayan gençlerle vedalaştıktan sonra uçakla Erzurum'a gidiyoruz.

Kafamızda yığınla kuşku, yığınla soru beliriyor. Pasaport ve vize işlemlerimizde bir eksiklik olup olmadığını düşünüyoruz. Dördümüz de 1864 büyük göçünde Anayurt Kuzey Kafkasya'dan ayrılan ve Osmanlı topraklarına yerleştirilen Çerkes ailelerindeniz. **Fahri,** Antalyanın Korkuteli İlçesine bağlı **Yeleme** (Başpınar) köyü Halkından **(Abzekh)** olup Ankara'da orta dereceli bir okulda öğretmenlik yapmakta, A.K.K.H.K.D. Yöne-

tim Kurulu Başkanlığı görevini de yüklenmiş. Nihat, büyük göçte Halep eyaletine bağlı **Munbiç** Kasabasına yerleşmiş **(Abzekh)** bir aileden gelme, halen İzmirde oturuyor ve mühendislik eğitimini tamamlamak üzere, İzmir K.K.D. Yönetim Kurulu Üyesi. Necdet, Hatay İlinin **Reyhanlı** İlçesine yerleşmiş **(Abzekh)** bir aileden gelme, halen Adana Tıp Fak. Radyoloji Bölümü doktorlarından. İskenderun K.K.K.D. Yönetim Kurulu Başkanı. Özdemir, büyük göçte Kayseri'nin Pınarbaşı (Uzunyayla) ilçesine bağlı **Kazancık** köyüne yerleşmiş **Abazin** bir aileden gelme. Halen bir devlet kuruluşunun **avukatı** olarak çalışıyor. Birliğimiz ve arkadaşlığımız uzun yıllara dayanıyor.

Anavatanda kopuşun 114. yılına dek Anavatana gurup olarak giden (bir gurup Abhaz'ın Abhazya gezisi dışında) ilk kişileriz. Kuzey Kafkasya ile ilgili bir hayli bilgimiz olmasına karşın son yıllarda Kuzey Kafkasya'nın kimi bölgelerini gören hemşerilerimizin (ki Nihat bunlardan biri) aktardığı bilgilerden, kitaplardan, yayın organlarından öğrendiklerimize karşın yine de heyecan içindeyiz.

3700 metre yükseklikten Anadolu yaylasını izliyoruz. Yer yer sürülmüş, sararmış ekin tarlaları ile aşağısı yamalı bir örtü gibi, çaylar, dereler, düz damlı köy evleri ile uzayıp gidiyor doğu Anadolu. Derken 11.30 da Erzurum hava alanına iniyoruz. Alanda bizi uğurlamaya gelen arkadaşımız **İsmet** (Antalya'nın Zivint Köyünden) bizi karşılıyor. Otobüslc kente gidiyoruz. Ankara'dan ayrılmadan önce kur ayarlaması nedeniyle döviz satışları durdurulduğu için Necdet'in döviz alma işlemi yapılamamıştı. Öğleden sonra bu iş için bir süre Erzurum'da kaldık. Saat 15.30 da otobüsle Kars'a hareket ettik. Yolda daha önce görmediğimiz Horasan Sarıkamış, Selim Kasabalarını geçerek saat 19.00 da Kars'a ulaştık. Burada da bizi uğurlamaya Ağrı'dan gelen arkadaşımız **Aytaç Jaji** ile karşılaşıyoruz. Geceyi arkadaşlarla birlikte otelde geçirdikten sonra salı günü saat 11.00 de Türk Sovyet sınırına doğru yola çıkan trenle Kars'tan ayrılıyoruz. İsmet ve Aytaç ile vedalaşıyoruz. Trende Arapça, Ermenice, Gürcüce, Türkçe konuşmalar duyuluyor. Dağıstan Ö.S.S.C.'nin Derbent kentinde bulunan oğullarını görmeye giden Eskişehir.den Süleyman Umalat ve eşi ile tanışıyoruz. Bulunduğumuz Kompartımanda, İstanbul'dan dayısını ziyaretten dönen Batum'lu **Cemal Kukutidze**'de var. Kukutidze bozuk Türkçesi ile, Tiflis'e dek bize rehberlik edebileceğini anlatıyor. Halep ve Laskiye'den gelip Ermenisyan S.S.C.B'nin başkenti Erivan'a giden Suriye'li Ermenilerle konuşuyoruz. Hatay yöresinde konuşulan Türkmen ağızlı bir şive ile Türkçe konuşuyorlar. Gürültülü kalabalık bir grup kadınları genellikle esmer ve siyah giysiler içinde. Ermenilerin bagaj kalabalığından koridorlar geçilmiyor. Kompartımanları dolaşarak, çıkış işlemlerini yapan polis memuru, «Ermeniler'in Suriye ile Ermenistan arasında gruplar halinde gidip geldiklerini alış veriş yapmak için bu denli çok valiz götürdüklerini «anlatıyor.» Yüksek sesle tartışan bu insanlar, kurnaz davranışları ile «az gelişmiş bir ülke vatandaşı olmanın tipik örnekleri» diye düşünüyoruz.

Köy İncelemeleri

Gonoko K. ÖZBAY

(KARADERE PŞIJI HABL)

Karadere Köyü Kocaeli'nin Karamürsel kazasına bağlı 270 nüfuslu küçük bir Adığe köyüdür.

Karamürsel ilçesine 18. Km. uzaklıkta bulunan köyün ilk yerleşikleri Kuzey Kafkasya'nın Labe havza bölgesinin **Kabı ve Pşıt hable** köylerindendir. 1882 yılı büyük Adığe göçüyle Novorsiski limanından deniz yoluyla Samsun ve İstanbul'a gelmişlerdir. 1884 yılında iki yıllık bir ara göçüyle bu günkü yere kendi istekleriyle yerleşmişlerdir. Köye ilk olarak 27 Adığe hanesinin gelmesine karşın, göç etmenin hatasını anlayanların anavatana döndükleri bilinir. Bu gün yaşamakta olan Adığe sülaleleri. Gonoko, Hatko, Brandt, Çemguy, Şapsığ, Apış, Çoabğo, Çoakejuu, Melgoş, Hunag, Huvaj, Tsey, Havçuko, Koane ve Avle'dir.

Karadere Köyünün ekonomik ve kültürel yapısı :

Ekonomik Durum. Köyün ekonomik yapısı bundan on yıl öncesine kadar tarımsal ürünlere dayanmakta idi. Şimdi, genellikle meyvecilik yapılır. Köyde belirli bir kooperatifin bulunmayışı nedeniyle yıllık kazançlarının çoğu dışa gitmektedir. Gençlerimiz bu ekonomik dengesizlik karşısında köyden ayrılmakta ve çeşitli sanayi kollarında çalışmaktadırlar.

Kültürel Durum :

Ekonomiye bağlı olarakta kültürel dengesizlik mevcuttur. Adığece konuşulup kültürel varlıklarını bilinçsiz olarak sürdürmektedirler. 1958 yılına kadar köy ilk okulundan mezun olanların çoğunluğu yüksek ve meslek okullarını bitirmişlerdir. Bu yıldan, 1966 yılına kadar kimse okumamış ve okutulmamıştır. Bu yıldan sonra dışarda çalışan Adığe emekçilerinin konuyla ilgilenmeleri sonunda okuma oranı hızla yükseltilmiş Adığe kültürünün yaşaması ve geliştirilmesi yönünde etkin çabalar gösterilmeye başlanmıştır.

Karadere'nin kurulmasıyle birlikte ekonomik ve kültürel dengesizlikler daima baş göstermiştir. Köyde bugün dahi söylenen gıbzeler her halde bu sorunlara cevap verir kanısındayım.

Sosyal durum :

Köyün ekonomik ve kültürel dengesizlikler karşısında sosyal alandaki yaşayış çok iyidir. Bunda en büyük etken kendi sosyal yapımızdan ve köy halkının ileri görüşlü olmasından ileri gelmektedir. 1969 yılmdan beri 1 Mayıs'ta bahar ve işçi bayramı adı altında çeşitli eğlenceler yapılmaktadır.

Dernek ve Karadere :

Köyden göç edenlerin çoğunluğu Karamürsel'e yerleşmiş bulunmaktadır. Karadere ve diğer Adığe köylerinin yok olmakta olan köklü kültürel değerlerimizi yaşatmak ve geliştirmek amacıyla 1976 yılında Kafkas Kültür derneğini kurmuşlardır. Derneğin açılmasıyla yaşamlarını kentsel alanda sürdürenler, kültürel değerlerimizin örgütsel olarak korunabileceğine inananlar bu çatı altına toplanmışlardır. Köyde ve dışarda yaşayanların çoğunluğu dernek üyesidir. Derneğin amaçları doğrultusunda çalışan arkadaşlar, köyde bulunan güzelleştirme derneği ile de ortak bir çalışma sistemi uygulanmış ve bunun sonucu olarakta köyün gelişimine hem sosyal hemde kültürel olarak büyük katkılarda bulunulmuştur. Karadere köyü nüfusuna kayıtlı Adığelerin çoğunluğu bu gün Kuzey Kafkasya kültürünü yok olmaktan kurtarmaya çalışmanın insanlığa ve uygarlığa büyük katkı olacağının inancında ve bilincindedir.

SINIRDAYIZ

Tren Türkiye tarafındaki son yerleşme merkezi Akyakayı geçip Doğu kapıda duruyor. Gümrük işlemlerimiz çabucak bitiyor. Ermeni yolcuların gümrük yetkilileri ile yüksek sesle tartıştıklarını duyuyoruz. Deklerasyonda belirtmedikleri halde ziynet eşayı (altın) çıkartmak istedikleri anlaşılıyor.

Karşı yönden gelen Sovyet Treni ile yolcu değiştirmesi yapılıyor. Kuzey Kafkasya'dan dönen Suriye'li iki Çerkes aile bizim bineceğimiz trenden iniyorlar. Konuşmalarımızda olanaklarımız oranında çok iyi gezmemizi öneriyorlar. Sovyet treni Mavi-beyaz boyalı gelin gibi süslü, beyaz kırma perdeleri, lüks ve konforu ile ilgimizi çekiyor. Tren bir süre gittikten sonra, iki ülkenin sınırlarını belirten tel örgüler arasındaki boşlukta duruyor. Buradan sonra Sovyet yetkilileri trene biniyor. Bu duraklamadan yararlanarak çevreyi ilgi ile izliyoruz. Her iki yanda 800-1000 metre kadar aralıkla Türk ve Sovyet gözetleme kuleleri yükseliyor. Geride bıraktığımız tepeler geri bıraktırılmış bir ülkenin aynası gibi, gittiğimiz yönde ise göz alabildiğine yeşil buğday mısır ayçiçeği tarlaları uzanıyor. İşlenmemiş bir karış yer bırakılmamış. Türk gözetleme kulesinin çevresine yazılmış ve kilometrelerce uzaktan okunabilecek irilikte «Ne mutlu Türküm diyene», **«Türk Öğün Çalış Güven»** gibi vecizeleri ve çıplak tepeleri geride bıraktık.

Güneye doğru sınıra yakın, modern yapılar uzaktan gülümsüyor gibi, bu yerleşme merkezinin ortasında volkanik bir dağ yükseliyor. Ermeniler bu yerin Ermenistan Cumhuriyeti»ne bağlı Mahmutcuk kasabası ve dağında Alagöz Dağı olduğunu belirtiyorlar. Çocukluğumuzdan beri devlet sınırlarının aşılmaz engeller, duvarlar gibi düşünmüşüzdür hep. Birkaç tel örgüden, bir iki kuleden başka bir engel yok. Ülkeleri, toprakları, insanları, halkları ayıran, aileleri bölen, bu sınırların aşılmazlığı, bu ürkütücü güç nereden nasıl kaynaklanmış?.. Bütün ülkeler arasında Bu tel ruloların kaldırıldığı, insanların ve ulusların barış içinde yaşadığı bir dünya düşünüyoruz. Dağlarcanın Varlık Dergisi'nde yayınlanmış olan **«Pasaportlar»** adlı dizelerini anımsıyoruz. Komşu kompartmanda Arapça-Türkçe-Ermenice kavga eder gibi sesler yükseliyor.

(Devamı Sayfa 6'da(

Trenin hareketinden biraz sonra pasaport kontrolü yapan sarışın, yeşil gözlü, yakışıklı bir genç subay geliyor kompartmanımıza, Tatarca Azerice kıması bozuk bir dili var. Türkçe'yi nasıl öğrendiğini sorduğumuzda annesinin tatar, babasının Özbek olduğunu belirtiyor. Yaşını soruyoruz, yirmibeşindeymiş, oysa biz yirmi yirmibir yaşlarında olacağını düşünmüştük. Bu genç subayın nazik ilgisi yol arkadaşımız Kukutidze'nin yardımları ile gerekli döviz deklarasyonlarını doldurup imzalıyoruz.

İLGİNÇ BİR KENT VE ANLAYIŞ : LENİNAKAN - GÖREV BAŞKA DOSTLUK BAŞKADIR :

Sınırdan on kilometre içerde ilk yerleşim merkezi Ahuryan adlı bir Ermeni kasabasından geçiyoruz. Gar binasında Rusça - Ermenice kasabanın ismi yazılmış. Çevreyi seyrederken ilerleyen trenin penceresinden birden evler, blok apartmanlar beliriyor. Leninakan'ın (Gümrü) dış mahallerindeyiz. Giderek yapılar sıklaşmaya başlıyor. Geniş bulvarlar, tramvaylar, kırmızı - beyaz renkli tuğlalarla örülmüş blok binalarla Leninakan ilk Sovyet kenti olarak çok ilginç. Kukutidze'nin açıklamalarına göre kent nüfusu 400 bin imiş. Ermenistan saatı ile 19.00 da Leninakan garındayız. (Moskovasaati Ankara saati ile aynı. Gürcistan ve Ermenistan saati Moskova'dan bir saat ileri) Leninakan Ermenistan Sosyalist Cumhuriyeti'nin ikinci büyük kentidir. Garda bizi önce küçük bir salona aldılar. Kukutidze, Dağıstanlı Umalatlar ve biz, Ermeni grubunun gümrük işlemlerinin bitmesini bekliyoruz. Bu arada yolda ilgisini gördüğümüz genç subayın ve daha önce **Nihat**'ın tanıdığı (Önceki gezisinden) Ermeni genci Antranik Ayvazyan (Andrey)'ın yardımları ile gümrük işlemlerini tamamlıyoruz. Gümrük memurlarından Fransızca bileni kontrolü yaparken, Çerkes olduğumuzu ve Nalçik'e gittiğimizi öğrenince yüzümüze gülümseyerek **«Naltçhik est un paradie» (nalçik bir cennettir) diyor ve ekliyor, «Tanrıların dinlenme yeri»** İşlemlerimizi tamamlayıp gara çıkıyoruz. Her taraf gündüz gibi aydınlık içinde, biraz ileride bitmek üzere olan yeni gar binası ve gümrük tesisleri yükseliyor, valizlerimiz didik didik arandıktan sonra Ayvazyan bizi gar personelinin yemek yediği lokanta da yemeğe çağırıyor. Andrey Ermenice ve Rusça'dan başka dil bilmediği için Cemal Kukutze çevirmenlik yapıyor. Yemek boyunca Dünya Halklarının kardeşliği, bu kardeşlik duygusunun evrensel barışı yaratması dileği ile kadehler kalkıyor. Doyum olmaz konuşmalar geçiyor. Andrey'in dostluğu ve konukseverliği burada da bitmiyor. Bizi Tiflis'e götürecek trenin kalkışına dek yanımızda kalıyor. Valizlerimizin taşınmasına bile yardım ediyor. Tekrar karşılaşmak dileği ile adres alışverişi yapıyoruz.

YÜRÜYEN VİLLA İLE :

Trenimiz saat 23.00 de Leninakan garından ayrılıyor. Süratle kentten uzaklaşıyoruz. Koridorlar kompartımanlar her yer renkli desenlerle süslü halılarla kaplı. Kapılar aydınlık iç açıcı uçuk renklere boyanmış, pencerelerde kırma beyaz perdeler sanki yürüyen lüks bir villa. Beyaz tertemiz çarşaflar, yastık kılıfları veriliyor. Yatakların baş ucunda gece lambaları müzik dinlemek için «hautperlaup»-ler. Koridorlarda elektrikli traş makinaları için yuvalar bile unutulmamış. Her koridorun başında yolcular için otomatik su depoları konmuş. Ne kömür, ne de dizel kokusu, kilometrelerce uzanan gerilim hatları ile çelik rayların arasında uçarcasına gidiyoruz. Raylardan duyulan sesler dışında hiç bir gürültü yok. «Ne silah - ne de bomba sesi, rahat bir uyku çekelim» diyor kendi aramızda sohbet ediyoruz. Işıkları söndürüp yataklarımıza çekiliyoruz.

Tüm yorgunluğumuza karşın zaman zaman uyanıp, perdeleri açarak çevreyi izliyoruz. Yüzlerce kilometre boyunca gerilim hatları, yaklaşıp uzaklaşan köy ve kasaba ışıklarına bakıyoruz. Geçtiğimiz yerlerde Karakilise ve Manez Kentlerinin garlarında kısa aralıklarla duruyoruz. Konuşan, inen binen yolcular ve karanlıkların içinde uçarak ilerleyen bir tren. Uygarlık düzeyinin ölçülmesinde tüketilen elektrik enerjisinin ölçü alınmasının ne denli doğru bir seçim olduğunu izliyebiliyoruz. Yıllardır Adapazarı'nı geçmeyen İstanbul - Ankara Elektrikli tren hattının bir an önce tamamlanması dileği ile gözlerimizi yumuyoruz.

SABAHIN ERKEN SAATLERİNDE TİFLİSTEYİZ :

23 Ağustos günü sabahı Tiflis'in bir banliyösü olan gardan hareketle kente giriyoruz. Engin bir yeşillik içinde kaybolmuş bir kent. Kat kat beyaz modern yapılar bu yeşil örtüyü yırtarak yükselmiş gibi Altıgen çatılı, sivri kuleli kiliseler, manastırlar... bir yanda kuleler, burçlar tepelere yaslanmış. Eski ile yeni doğa ile yapma olan yeşil ile beyaz, tarih ile günlük yaşam yanyana... Gördüğümüz manastır ve kiliselerin mimari üslubu, orta ve doğu Anadolu'da yaygın olan eski Ermeni kalıntılarını anımsatıyor. (Özellikle Van - Ahtamar ve Kars Ani kalıntılarını) Ancak, buradaki eski yapılar restora edilmiş, sapasağlam ayakta. Kent içine doğru ilerledikçe bulvarlar, yollar, parklar belirmeye başlıyor.

Gürcistan saati ile 07 de gara giriyoruz. Bagajlarımızı gardaki emanete bırakıp, yeraltı geçidinden kente çıkıyoruz. Uzaktaki yeşil bir tepenin üzerinde dev bir kadın heykeli parlıyor. Elinde kılıcı ile kentin koruyuculuğu simgeleyen bu heykel her yerden görünüyor. Heykel anıt, park ağaç - yeşillik denizindeyiz. Geçen yüzyılların anıtsal yapıları yanında modern çağdaş yapılar yükseliyor. Bunların en ilginci Tiflis Opera Konsert Hall'i ile Acaristan oteli.

Şiir - doğa - tarih - güzellik kenti Tiflis, çok renkli ve görkemli bir geçmişi canlandırıyor gözümüzde. Kraliçe Tamara Dedepoli ve kocası Asetin Prensi Davit Soslan'ın kenti. Ünlü Gürcü ozanı Şota Rustavelli 13. yy. da bu kentte yaşamış. «Kaplan postuna bürünmüş kahraman» adlı şiir kitabını bu kentte kraliçe Tamara'ya sunmuş. Zarif köprüler altından akıp giden Kura ırmağı, yüzyıllar ötesinden destanlar ağıtlar ninniler mırıldanır gibi süzülüyor. Rustavelli'nin adını taşıyan büyük ana bulvarlardan biri üzerinde tiyatrolar, müzeler, inturist bürosu. Turistik oteller, kafeteryalar var. Inturist bürosunun bitişiğinde bizde, döviz satışı yapan gümrüklerdeki mağazalar gibi bir yere giriyoruz. Kürkler, kristaller, fotoğraf makinaları ile giyim eşyaları şarap koleksiyonları ve sayısız turistik eşya satılıyor. Satıcı Kızlar İngilizce ve Fransızca konuşuyorlar. Fiyatlar bir hayli yüksek. İstanbul'da Harbiye - Osmanbey - Şişli taraflarında bulunan mağazalarla kalite ve fiyat açısından büyük benzerlik var. Bu mağazaların ülkeye döviz bırakması gerekçesi ile açıldığı düşünülürse bu pahalılık doğaldır. Şık giyimli Japon ve Batılı turistlere rastlanıyor her yerde.

Kent içinde gezimizi sürdürüyoruz. Büyük yapıların cephelerini kaplayan mozayik ve kabartmalardan Gürcü *Halk* sanatı ve motiflerini yansıtan desenler görülüyor. Türkiye'de henüz olmayan bir lüks, daha doğrusu bir gereksinim, metroya biniyoruz. Çok modern ve ilginç. Yerin altında akıp giden hızlı bir tren. Elektrikli yürüyen merdivenlerle inilip çıkılıyor. Son derece ucuz, sağlıklı, güvenli ve çabuk. Kalabalıkmı kalabalık, ana baba günü... İnen çıkan bir düzen içinde, saygı uyandıran. Cemal Kukutidze kent nüfusunun bir milyon kadar olduğunu söylüyor. Türkiye'de Ankara ve İstanbul'un trafik keşmekeşi için birer metro olsaydı, ne güzel bir çözüm olurdu. Kısacası kentlerde ve kent dışı ulaşımında kitle taşımacılığına büyük önem verilmiş. Petrol krizinin sarstığı eski dünyamızda en ucuz enerji olan elektrik enerjisinin, hidro elektrik santrallerinin üretiminin halk hizmetinde sunuluşunun en güzel örnekleri bunlar.

Kentin batı yakasında eski İstanbul evlerini anımsatan cumbalı, kafesli, ağaç parmaklıklı, dantel gibi oymalarla zarif eski Tiflis evleri uzanıyor. Hepsi restore edilmiş önleri açılmış, yeşil alanlar oluşturulmuş. Rustavelli bulvarı ile birleşen Lenin Bulvarı aynı görkem içinde. Cadde ve sokak isimleri okuyoruz. Çavçavadze, Stalin Acaria, Abhazia, Orjonikidze, Lermontov Caddleri... Tüm sokak ve cadde isimleri Gürcüce ve Rusca olarak iki dilden yazılmış. Gürcü yazısı eski Türkçe'deki küfi yazılara benzer, kıvrımlı harflerden oluşan ilginç bir yazı.

Kısacası, tiflis (Tibilisi) tarih, sanat, güzellik ve kültür merkezi olan alan bir kent. Sayısız tiyatrolarının yanısıra Üniversitesi ile çok ünlü, Üniversite de Kafkas dilleri ile ilgili araştırmalar yapılmaktadır. Örneğin bu araştırma enstitülerinden biri ünlü Abhaz ulusal ozanı Dırmit Gulya'nın ismini taşımakta.

(Devamı Gelecek Sayıda)

ŞİİR

ELBRUZUN SIRTLARINDA DOĞDULAR
MIZIKANIN AHENGİNDE DİLLERİ.
İRİ, DÜZGÜN GÖVDELERİ
GÜMÜŞ İŞLEMELİ GİYSİLERDE KADINLAR,
ANANELERİ,
ASIRLARIN KAFASINDAN FIRLAMIŞ SAÇLAR GİBİ AĞARDILAR...
BİR ZÜLÜM RÜZGARIDIR ESEN İÇİNDE ÇERKEZLERİN.
BİR ÖLÜM RÜZGARI NEFESİNDE BEYLERİN.
OŞHAMAFE DAĞLARININ KARLARINDA DURDULAR,
YÜZ ASIR
BİN ASIR
NİTEKİM GELEN FIRTINA
FIRTINA VE SAVAŞ
BİR İMAMIN MANTIĞINA BAĞLANDI KADER
YENİLDİLER...
OSMANLI,
ARAP,
AVRUPA..
BAŞLADI GÖÇLER
KASIKLARINDA TER ATLARIN;
ELLERDE SAKLI EMEKLER'
ELLERE SAKLI EMEKLER
YÜRÜDÜLER
VE ELLERDE SAVAŞ, UMUTSUZLUK
VE ELLERE EMEK, YORGUNLUK
HER DURAK,
HER İSTASYON,
TÜKETTİ ONLARI ZULÜM
ASİMİLASYON.

M. Kandemir (YELDAR)

UZUNYAYLA
(Kaberdeyceden Çeviri)

Anlattığım Uzunyayla
Yalanı yok, dolanı yok
Toprağı susuz verimi yok.
Çare bulun dertler çok.
Yaşlı başlı 'Ehmade' ler
Sahte dindarlık yaparlar
Fakat para gösterirsen
Dini imanı atarlar.
Cıvan gibi gençlerimiz
Evlenme çağını geçti
Bacıyı satar para derler
Evlenirken öderler
Bacı gelin mal değildir
Pazarlıkla satılmaz
'Seteney'ler Uyanın
Paraya can verilmez.
Gençlerimiz dağılmış
Herbiri bir yolda
Boş yollarda fayda yok
Toplanalım bir yolda.

DOĞAN ÖZDEN

BİYOGRAFİLER

PROF. MURAT CANKAT
(1886-1963)

Tanınmış cerrahi profesörü ve operatör Dr. Murat Cankat 1886 yılında Kuzey Kafkasya'nın Kuban bölgesinde bir Adiğe köyünde doğdu. İstanbul'da Askeri Tıp Okulunu bitirdikten sonra Gülhane Hastahanesi'ne asistan olarak girdi. Balkan savaşları ve Birinci Dünya Savaşı'nda çeşitli cephelerde operatör olarak bulundu. İstanbul'daki Çerkes Tevaün Cemiyeti ve Şimali Kafkasya Cemiyetinin özgür bir Kafkasya'yı gaye edinen çalışmalarına aktif olarak katılmış ve bu derneklerde yöneticilik görevlerinde bulunmuştur.

Anadolu İhtilâli'ne de ilk katılanlar arasında bulundu. Kurtuluş Savaşı yıllarında onu tanımış olan tanınmış yazar Halide Edib kendisini şöyle anlatıyor: «Sağlık şubesinin baş müfettişi Dr. Murat'a bir insan mucizesi demek gerekir. O yokluk içinde hastaheneler, ambulanslar yaratıyor, yaralıları öküz arabalarında taşıtıyordu. Bu vahşet diyarında esen soğuk rüzgârda kolları başları sarılı bir sürü askerin yattığını görürdünüz. Dr. Murat at üstünde dolaşırdı. Herhangi bir ülkede mevki yapabilecek bir doktordu. Çok zaman ateş altında yaraları sarar, hastaları taşıtırdı.»

Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşmasından sonra (1923), Cankat Murat, Gülhane Askeri Tıp Akademisinin II. Hariciye ve Harp Cerrahisi Kliniği direktörlüğüne getirildi. 1944 yılında emekli oluncaya kadar bu görevde kaldı. Harpte ilk tedavisi (1935) ve Muhit Sinirleri Cerrahisi (1946) yayınlanmış eserleridir. 1963 yılında İstanbul'da öldü.

İnsanlığa büyük hizmetler yapmış olan Prof. M. Cankat'ı saygı ile anıyoruz. Ancak yaşamı boyunca Çerkeslerin kültürel değerlerinin gelişimine de olanakları ölçüsünde eğilmiş olmasını isterdik.

Biga Köyü Geleneksel Gecesi Yapıldı

Çanakkale iline bağlı Biga İlçesinin Cihadiye Köyünden İstanbul'da bulunanlar köylerinin birtakım sorunlarının çözümüne, köyün kalkınmasına katkıda bulunmak üzere bir dernek kurdular. Biga-Cihadiye Köyü Kalkınma Derneği adını taşıyan bu dernek üyelerinden topladığı aidat ve teberrular yanında her yıl en az bir kez kültürel içerikli eğlence gecesi düzenleyerek elde edilen gelirlerle köyün ekonomik ve kültürel yönden kalkınmasına katkıda bulunur.

Geleneksel bir nitelik kazanan gecelerden biri daha Ekim ayı içerisinde İstanbul'da yapıldı.

Cihadiye Köylüleriyle birlikte kalabalık topluluğun izlediği geceye İstanbul K.K.K. Derneğide Folklör ekibi ve korosuyla katıldı. Geceyi izlemek üzere gelen Cihadiye Köylüleri ve diğer hemşeriler, Milli giysiler içinde Kafkas oyunlarını sergileyen ekibi ve Çerkesçe Şarkılar söyleyen koroyu izgiyle izlerlerken, mutluluk ve sevinçlerini gizliyemiyorlardı.

Gecede bir konuşma yapan İstanbul K.K.K. Derneği Başkanı **Yaşar Bağ, uygarlığın tüm insanların ortak ürünü olduğunu bu uygarlığa tüm ulusların katkısının bulunduğu, Uygarlığın yaşatılması ve kökleştirilebilmesi için kültürel değerlerimizin korunmasının kaçınılmazlığını vurguladı. Bununda ancak demokratik bir ortamda mümkün olabileceğini belirterek, Ülkede demokrasinin korunması ve geliştirilmesi için çaba gösterilmesi gerektiğini, Kafkas Kültür Derneklerinin halkla bütünleşerek daha önemli görevler yüklenmesi gerektiğini belirtti. Bunun içinde Kafkas Kültür derneklerine daha çok ilgi gösterilmesini istedi. Geceden duyduğu sevinci dile getirerek, başarı ve iyi dileklerini iletti.**

Konuk olarak gecede bulunan Ankara K.K.H.K. Derneği Başkanı **Fahri Huvaj**'da kısa bir konuşma yaptı. Çerkesçe olarak yapılan bu konuşma dinleyicilerin büyük ilgisini çekti. İzleyicilerin birçoğu Çerkesçe yapılan konuşmadan, dilimizin kaybolmaması açısından sevinç duydular. Fahri Huvaj bu konuşmasında **Kafkasya'ya yaptığı geziden edindiği izlenimlerini anlattı; Oradaki soydaşlarımızın yaşam düzeylerinin iyi olduğunu ve Kültürel değerlerimizi yaşatmakta olduklarını, selam sevgi ve iyi dileklerini iletti. Salonda böyle kültürel değerlerine sahip çıkan bir topluluğu görmekten sevinç duyduğunu dile getirdi. Toplumun birbirine daha sağlam bağlanmasıyla kültürel değerlerimizin yok olmaktan kurtulacağını belirtti ve başarılar diledi.**

Misafirlerce sonuna kadar ilgiyle izlenen program gece saat 2 sıralarında sona erdi.

Bir yandan bir toplumsal sorunumuzu dile getiren (Yistanbılak'o benzeri) büyük bir oyunun hazırlıkları sürerken bir yandan tiyatro elemanlarının katılacağı özel bir tiyatro seminerleriyle elemanların bilgilenme düzeyleri yükseltilmeye yetkinleşmelerine katkıda bulunulmaya çalışılacaktır. Bir yandan da olanaklar ölçüsünde mikrofonik tiyatro bantlarıyla daha geniş kitlelere ulaşılmaya çalışılacak ve geleneksel Maltepe Gecelerinde de küçük oyunlar, skeçler hazırlanacaktır.

Birden pek fazla gibi görünen bu çalışmalar öyle inanıyorum ki üyelerimizin demokratik görev bilinci içinde, disiplinli biçimde çalışmalarıyla ve halkımızın desteğiyle gerçekleşebilecektir.

4. HALKOYUNLARI (FOLKLOR) ÇALIŞMALARI :

Halk oyunlarımızın tanınıp sevilmesinde büyük emeği ve payı bulunan Merhum Hocamız'ın ölümünden sonra artık folklor çalışmalarının yapılamayacağı yolunda kaygılar kanılar yaygınlaşmaya başlamıştı. Kuşkusuz Hoca, folklorumuz açısından yeri kolay doldurulamayacak büyük bir kayıptır. Ama dernekler ve çalışmaları kişilerle bağlı değildir. Hocamızın görevini kaldığı yerden yürütmeyi bir görev ve bir vasiyet sayan öğrencileri onun adına düzenlenen gecede —büyük ölçüde Merhum Hoca'mızın eseri olmakla birlikte— beklenmeyen bir ekip ve neredeyse Hoca'yı aratmayacak ölçüde başarılı bir oyun programı çıkarttılar. Öyle inanıyoruz ki bu başarı folklorumuzla ilgili kaygıları ve temelsiz yanlış kanıları giderebilmiştir.

Halkoyunları topluluğumuz yeni elemanlarla takviye edilerek çalışmalarına 2 Aralıktan itibaren başlamaktadır. Bu çalışmalarda yeni bir anlayışla yürütülecektir.

Ayrıca bu çalışma döneminde halk oyunları çalışmaları yalnızca belirli oyunların öğrenilip gecelerde sergilenmesi olarak görülmeyecektir. Bir yandan folklorun toplumsal işlevi, Kafkas folklörünün karakteristik özellikleri, kaynakları, gelişim süreçleri gibi konularda araştırma, inceleme ve soruşturmalar başlatılacak, elemanlara özel seminer çalışmalarıyla teorik ve folklorik bilgiler kazandırılacak, öte yandan hem mahalli oyunlarımız derlenecek şemalar ve kısa metrajlı filmlerle korunacak, hemde folklörümüzün karakteristiği özü korunmak koşuluyla bugünkü sorunlarımızı yansıtan yeni kareografiler geliştirilmeye çalışılacaktır.

Kuşkusuz bu çalışmalar birden başlanıp bitiriliverecek çalışmalar değildir. Ama çalışmalarımızın yönünü göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Bu çalışmalarda bugün aktif görev alamayan folklör elemanlarımızın, tüm üyelerimizin özelliklede bu konuda bilgili olan büyüklerimizin yardım ve destekleriyle başarılabilecektir.

5. SOSYAL ÇALIŞMALAR :

Derneğimizin öteden beri eksikliği duyulan, bir türlü çözümlenemeyen en önemli sorunlarından biri de sosyal çalışmalar ve sosyal ilişkilerimizdeki kopukluklar, zayıflıklardır. O kadarki bu ilişki kopukluğu nedeniyle yüzyüze konuşmak, uygarca tartışmak yerine dedikodular araya girmekte ve bizi birbirimizden uzaklaştırmaktadır. Derneklerimizle hemşerilerimiz arasında sağlıklı ilişkiler kurulamamakta, özel ve genel sorunlarımızın çözümünde birbirimize yardımcı olma olanağımız tümüyle ortadan kalkmaktadır.

Bu çalışma döneminde öncelikle Ankara'nın belirli semtlerinde yoğun bulunan hemşehrilerimizle yakın köylerimizle, daha sonra da yine öncelikle Ankara'da ve toplumdan kopmamış bulunan yani kendisini, aslını inkar etmeyen hemşehrilerimizle tanışma yardımlaşma, acılarımızı ve sevinçlerimizi paylaşma amacıyla bir deneme çalışması başlatılacaktır.

Geleneksel Maltepe gecelerini, organize etme, bazı semtlere ve köylere geziler düzenleme, gerektiğinde geceler düzenleme, gibi kültürel ve eğlence içerikli faaliyetleri de kapsayan bu çalışmaları yürütmek üzere yönetim kurulunca bir komisyon görevlendirecektir. Ölüm, düğün gibi acılı ve sevinçli olayların duyurulmasında da önemli yararları olabilecek olan bu komisyonun çalışmalarına tüm üyelerimiz ve halkımız kendi çevresindeki olayları duyurarak bu konudaki görüş ve önerilerini ileterek yardımcı olabilecekler.

Yeni çalışma dönemindeki belli başlı çalışma konularımız ve anahatlarıyla içerikleri bunlardan ibarettir. Bu çalışmaların başarıyla gerçekleştirilmesi üyelerimizin ve hemşerilerimizin maddi-manevi destekleriyle mümkün olabilecektir. Ve bu destekler daha kapsamlı daha büyük çalışmaların da kaynağı olacaktır. Bize destek verecek tüm hemşehrilerimize, olanakları ölçüsünde görevlerini yerine getirme çabalarından dolayı kutlar, peşin teşekkürlerimizi ve en iyi dileklerimizi iletiriz.

Halk Oyunları ekibimizin Ankara'daki gösterisinden bir görünüş

Herşeyden önce halkoyunlarımız Hoca'mızın öğrettiği belirli sayıdaki oyunlardan ibaret değildir. Kuzey Kafkasyalıların zengin bir folklor hazineleri vardır. Bir yandan oyunlar öğrenilirken bir yandan hem bu oyunlarda bazı kareografi değişiklikleri yapılacak fem de mahalli oyunlar olarak bilinen halkoyunlarımız yeni kareografilerle sahneye uyuglanarak sergilenecektir.

1979 YILI TAKVİMİMİZ ÇIKIYOR

Özel olarak seçilmiş Çerkes motif, figür ve desenlerinden oluşan, ipek kumaş üzerine basılmış, hem takvim işlevini yerine getirecek, hem de Evinizin bir köşesinde bulunmasıyla ayrı bir anlam taşıyacak olan 1979 yılı takvimimiz Aralık ayının 15'ine kadar hazır olacaktır.

Ayrıca Kuzey Kafkasya'dan getirilen plaklardan oluşturulmuş kasetlerimiz çoğaltılmış durumdadır.

Takvim ve kaset isteyenler Kuzey Kafkasya Halk Kültür Derneği Gençlik Kolu Şenyuva Kooperatif Evleri Mecnun Sok. No: 130 Emek - ANKARA adresinden temin edebilirler.

K. Kafkasya Kültür Derneklerinin toplu istemleri de karşılanabilecektir.

NARTLARIN SESİ : Ankara Kuzey Kafkasya Halk Kültür Derneği G. K. Aylık Haber Bülteni
Sahibi : A.K.K.H.K. Derneği adına : FAHRİ HUVAJ Sorumlu Yönetmeni : Mehmet Uzun
Yazışma ve İsteme Adresi : K.K.H.K.D. Gençlik Kolu, Şenyuva Koop. Evleri Mecnun Sokak No. 130 Emek ANKARA - Tel : 23 02 21
Fiatı : 5 TL. Yıllık Abone Bedeli : 50 TL.
Türkiye dışı için 100 TL.
Gelen yazılar basılsın veya basılmasın geri gönderilmez. Yayınlanan yazıların düşünsel ve siyasal sorumlulukları sahiplerinindir. Yanınlanan yazılar kaynak gösterilmeden iktibas edilemez. Bu sayı Şafak Matbaasında dizilip basılmıştır. 20 ARALIK 1978